

Spis treści

Przedmowa	9
Piast syn Chościska	11
Mieszko I	14
Bolesław I Chrobry	18
Święty Wojciech	22
Otton III	26
Kazimierz Odnowiciel	30
Bolesław Krzywousty	34
Anonim zwany Gallem	42
Konrad Mazowiecki	46
Przemysław II i Wacław II Czeski	50
Władysław Łokietek	55
Kazimierz Wielki	60
Ludwik Węgierski	65
Jadwiga i Władysław Jagiełło	72
Kazimierz Jagiellończyk	78
Zygmunt Stary	83
Jan Haller	86
Zygmunt August	89
Jan Kochanowski	93
Stefan Batory	98
Jakub Wujek	102
Jan Zamoyski	105
Stanisław Żółkiewski	110
Jan Benedykt Protasowicz	114
Walerian Nekanda-Trepka	119
Samuel Łaszcz	125
Władysław IV	130
Bohdan Zenobi Chmielnicki	136
Jan Kazimierz	143
Książę Jeremi Wiśniowiecki	148
Władysław Wiktoryn Siciński	154
Jan III Sobieski	159
Piotr I Wielki	163
Henryk von Brühl	167
Fryderyk II Wielki	172
Jakub Lejbowicz Frank	176

Katarzyna II	180
Stanisław August Poniatowski	184
Karol Radziwiłł „Panie Kochanku”	188
Tadeusz Kościuszko	192
Stanisław Szczęsny Potocki	197
Stanisław Staszic	201
Ignacy Ścibor Marchocki	205
Jan Henryk Dąbrowski	210
Wojciech Bartos Głowacki	214
Wojciech Bogusławski	218
Książe Józef Poniatowski	222
Napoleon I	226
Adam Jerzy Czartoryski	230
Józef Chłopicki	235
Aleksander I	240
Franciszek Ksawery Drucki-Lubecki	245
Iwan Paskiewicz	250
Walerian Łukasiński	254
Joachim Lelewel	258
Aleksander Fredro	262
Mikołaj I	265
Adam Mickiewicz	270
Dob Beer Meisels	274
Karol Marcinkowski	278
Margrabia Aleksander Wielopolski	282
Napoleon III	286
Fryderyk Chopin	290
Józef Ignacy Kraszewski	294
Leopold Kronenberg	298
Otto von Bismarck	302
Aleksander II	306
Stanisław Moniuszko	310
Franciszek Józef I	314
Jan Matejko	319
Henryk Sienkiewicz	323
Bolesław Prus	327
Michał Bobrzyński	330
Michał Drzymała	334
Stefan Żeromski	337
Roman Dmowski	341
Ignacy Ewaryst Daszyński	347
Józef Klemens Piłsudski	352
Włodzimierz Lenin	358
Wojciech Korfanty	362

Wincenty Witos	367
Józef Stalin	371
Generał Władysław Sikorski	376
Generał Felicjan Sławoj Składkowski	381
Marszałek Edward Rydz-Śmigły	386
Eugeniusz Kwiatkowski	393
Adolf Hitler	398
Bolesław Bierut	402
Pułkownik Józef Beck	408
Generał Leopold Okulicki	413
Kardynał Stefan Wyszyński	418
Władysław Gomułka	423
Wanda Wasilewska	430
Leonid Breżniew	435
Stepan Bandera	440
Generał Mieczysław Moczar	445
Edward Gierek	453
Generał Wojciech Jaruzelski	458
Michaił Gorbaczow	464
Lech Wałęsa	468
Indeks osób	474

Nasza lista nie jest ani zbiorom żywcem sławnych mężów, ani dykjonarzem zasłużonych Polaków. Często bowiem o losach Polski decydowali cudzoziemcy – nikt rozsądny nie zakwestionuje przecież wpływu, jaki na to, czym jesteśmy, mieli choćby Napoleon, Bismarck, Stalin, Hitler czy nawet Gorbaczow.

Co więcej, ludzie, których oddziaływanie na epokę było najbardziej znaczące, wcale nie musieli należeć do grona najwybitniejszych (choć niejednokrotnie tak bywało). Jeśli zatem uznaliśmy, że ktoś, nieczym kamyk poruszający lawinę, spowodował dalekosyżne skutki, włączaliśmy go do naszej listy bez najmniejszego wahania. Uwzględniliśmy również na niej postacie-symbole, latniejące niekiedy jedynie w zbiorowej wyobraźni.

W książce nie ma za to sylwetki Aleksandra Kwaśniewskiego, który niewątpliwie odciśnięć wyraziście piętno na ostatniej dekadzie dziejów Polski. Jeszcze bardziej dziwić powinien brak Karola Wojtyły – Jana Pawła II, którego rola w najnowszej historii nie tylko Polski, ale Kościoła, a nawet świata, jest bezsporna.

Wyłączenie tego jest proste. Historyk polski w miarę kompetentnie wypowiadać się o osobach, które w swych publicznych rolach należą do przeszłości, nawet najbliższej, to daje bowiem z najkrótszej choćby perspektywy możliwość oceny skutków ich działań. Zgodnie z tą zasadą da się np. dokonać wstępnej historycznej weryfikacji gen. Jaruzelskiego czy Wałęsy, bowiem do wielkiej polityki już nie powrócą. Inaczej jest w wypadku Jana Pawła II. Ponieważ dzieło swego jeszcze nie zakończył, na jego ocenie, przyjdzie czas.